

Integraal Waterbeleid

Dijle- en Zenne
bekken

Samen werken aan water

DIJLE-ZENNEBEKKEN BEKKENSPECIFIEK DEEL

STROOMGEBIEDBEHEERPLAN VOOR DE SCHELDE 2016-2021

INHOUD

EEN KORTE VOORSTELLING	4
BELANGRIJKE GEBIEDEN UITGELICHT	21
DIJLE OPWAARTS LEUVEN EN LAAN	23
IJSE	25
WEESBEEK EN LEIBEEK-LAAKBEEK	27
VOER	29
WOLUWE	30
LAAK	31
ZUUNBEEK	32
BEVAARBARE DIJLE EN	
SIGMAGEBIEDEN	34
ZENNE, DE MAALBEEK EN	
AABEEK	35
DIJLE VAN LEUVEN TOT WERCHTER	36
WATEROVERLEG IN HET BEKKEN	39

DIJLE-ZENNEBEKKEN BEKKENSPECIFIEK DEEL

STROOMGEBIEDBEHEERPLAN VOOR DE SCHELDE 2016-2021

WOORD VOORAF

Beste lezer

Ook de komende jaren zetten waterbeheerders, rioolbeheerders en andere partners in het integraal waterbeleid hun inspanningen voor een natuurlijk, zuiver en veilig Dijle-Zennebekken verder. Stap voor stap werken ze aan een goede watertoestand. Zo herstellen ze de structuur van waterlopen, voorzien ze bijkomende overstromingsgebieden, breiden ze het rioleringsstelsel verder uit, werken ze vismigratiekelpunten weg, enz. Het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde en het bekkenspecifieke deel voor het Dijle-Zennebekken geven hierbij de richting aan.

In 2 speerpuntgebieden en 11 aandachtsgebieden schakelen we een versnelling hoger. In die gebieden willen we in 2021 of 2027 een goede watertoestand bereikt hebben. Het bekkensecretariaat brengt er alle betrokkenen samen in een gebiedsgericht overleg om maatregelen en acties te bundelen en op elkaar af te stemmen. Zo komen we op het terrein sneller tot resultaat.

Met deze brochure bieden we u een voorsmaakje van wat u de komende jaren mag verwachten in het Dijle-Zennebekken. We zetten enkele gebieden en acties in de kijker. Benieuwd naar meer? U kunt het volledige bekkenspecifieke deel nalezen op de website www.dijlezennebekken.be.

Veel leesplezier

DIJLE-ZENNE
BEKKEN

EEN KORTE VOORSTELLING

WAT MAAKT HET DIJLE-ZENNEBEKKEN ZO UNIEK?

Het Dijle-Zennebekken wordt gevormd door de Vlaamse delen van de afstroomgebieden van de Dijle en van de Zenne. Beide waterlopen ontspringen in Wallonië, waar zich ook ongeveer de helft van hun afstroomgebied bevindt. De Zenne stroomt ook deels door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (14% van het totale stroomgebied). Het bekken wordt doorsneden door drie kanalen.

**Ten zuiden van Leuven is de
Dijle nog een natuurlijke,
meanderende rivier.**

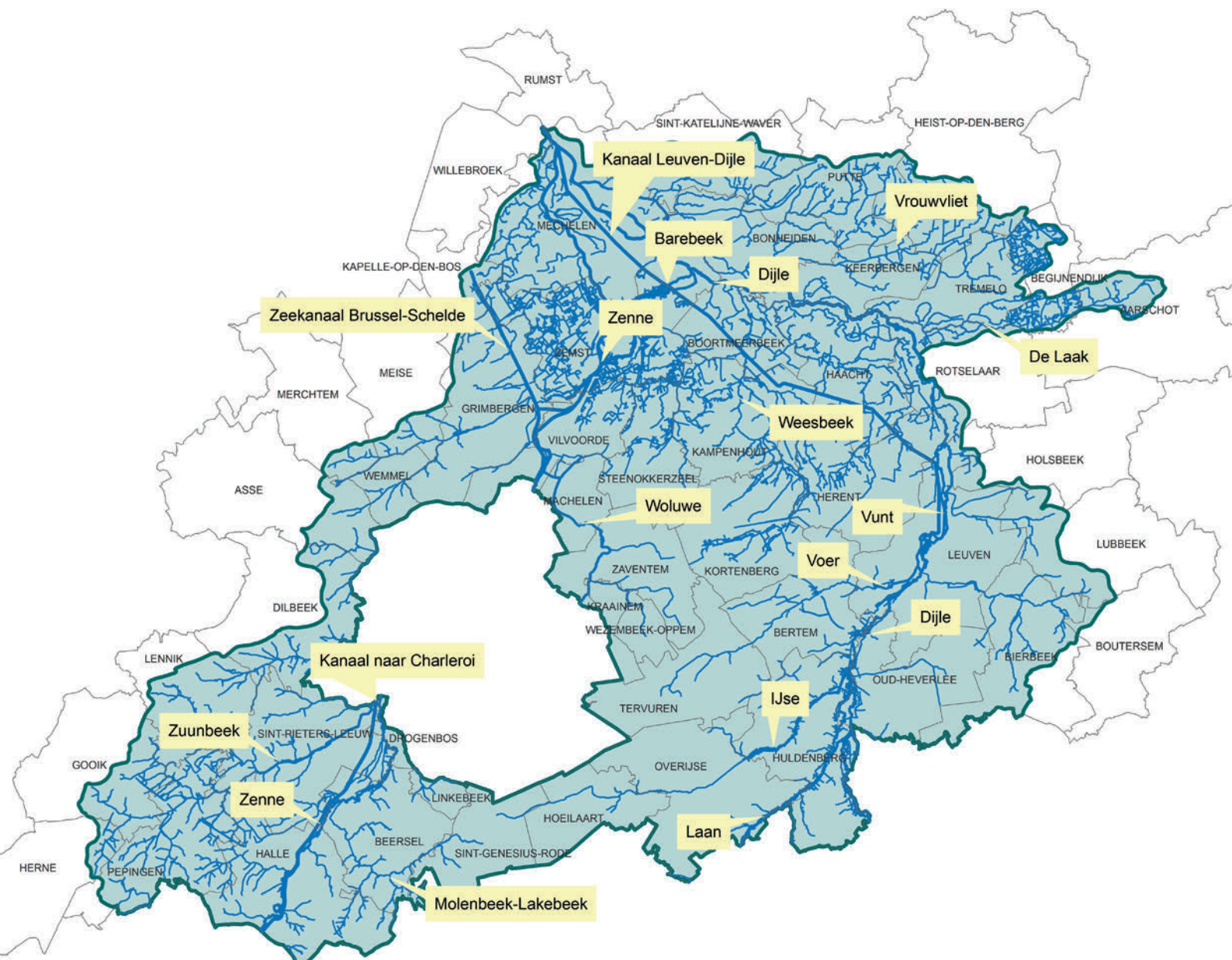
Het grootste gedeelte van het Dijle- en Zennebekken (87 %) ligt in de provincie Vlaams-Brabant, een kleiner deel (13 %) in de provincie Antwerpen. In het bekken liggen 51 gemeenten, 27 geheel en 24 gedeeltelijk.

Het Dijle-Zennebekken is heel gevarieerd: het zuidelijke deel ligt in de leemstreek en wordt gekenmerkt door een uitgesproken reliëf, het noordelijke deel is relatief vlak met zandleem- of lemige zandbodems. Een derde van de oppervlakte is sterk verstedelijkt met als belangrijkste steden Brussel, Leuven en Mechelen. Toch zijn er ook belangrijke landbouwzones, zoals het Pajottenland en het stroomgebied van de Vrouwvliet. Vooral het zuidelijke deel heeft een belangrijke natuurwaarde met onder andere de Dijle- en Laanvallei ten zuiden van Leuven, het Meerdaalwoud, het Zoniënwoud, het Hallerbos en de vallei van de Weesbeek.

Samenvloeiing van de Demer en de Dijle in Werchter

Waterlopen en gemeenten in het Dijle-Zennebekken

Dijle, parel ten zuiden van Leuven

De Dijle ontspringt nabij Houtain-Le-Val (Waals-Brabant) en stroomt in Huldenberg Vlaanderen binnen.

Het is een bronrivier met een vrij constant basisdebiet. Ook de bovenlopen (Laan, IJse, Voer, Nethen, Molenbeek en Vunt) worden door bronnen gevoed. Naast de bronbeken heeft de mens in het zuidelijke deel talrijke leigrachten en leibeken aangelegd om de vallei te ontwateren.

“

De waterkwaliteit van de Zenne is de voorbije 10 jaar significant verbeterd.

Ten zuiden van Leuven is de Dijle nog een natuurlijke, meanderende rivier en staat ze in nauw contact met haar natuurlijke overstromingsvlakte. De Doode Bemde is hiervan het best gekende voorbeeld, maar eigenlijk wordt zo goed als de volledige vallei ingeschakeld als natuurlijk overstromingsgebied ter bescherming van Leuven.

In Werchter mondt de Demer uit in de Dijle. Hier is er nog invloed van de getijdenwerking. Vanaf dit punt is de Dijle als bevaarbaar gecategoriseerd. In het bevaarbare deel van de Dijle monden nog de Grote Laak, de Weesbeek, de Barebeek, de Vrouwvliet en uiteindelijk de Zenne uit.

De Zenne, verbinding tussen 3 gewesten

De Zenne ontspringt in Naast (Henegouwen) en mondt in Heffen in de Dijle uit. In de Brusselse agglomeratie zijn grote stukken van de Zenne overwelfd. Tussen Epegem en Zemst is de Zenne ontdebeld: de oude Zenneloop is gedeeltelijk gekanaliseerd en vangt samen met het afleidingskanaal Zennewater op.

Kenmerkend voor de afvoer van de Zenne zijn de piekdebieten die bij hevige regenbuien plots ontstaan. Deze

worden veroorzaakt door een zeer snelle afvoer van hemelwater op de oostelijke flank van de vallei en door de grote bebouwde oppervlakten en de overwelvingen van de waterlopen in de Brusselse agglomeratie. De getijdeninvloed op de Zenne is merkbaar over een lengte van circa 12 km tot Zemst. Belangrijke zijlopen van de Zenne zijn de Groebengracht, de Molenbeek, de Lotbeek en de Zuunbeek stroomopwaarts Brussel. Stroomafwaarts Brussel monden nog de Woluwe, de Tangebeek, de Leybeek en de Aabeek in de Zenne uit.

De Zenne had jarenlang een heel slechte reputatie wat waterkwaliteit betreft. Door de inspanningen op vlak van waterzuivering de voorbije 10 jaar, en vooral door de ingebruikname van de RWZI Brussel-Noord, een zuiveringsinstallatie die het afvalwater van meer dan 1 miljoen mensen zuivert, is de waterkwaliteit significant verbeterd.

De ABC-as als motor voor de economie

Drie kanalen doorkruisen het bekken. Het Zeekanaal Brussel-Schelde en het Kanaal naar Charleroi verbinden de Antwerpse zeehaven via het Brusselse Gewest met het Waalse Gewest (de zogenaamde ABC-as). Het Kanaal naar Charleroi wordt gevoed met water vanuit de Samber en vanuit de Samme en de Hain, twee beken in Waals-Brabant. Het Kanaal naar Charleroi en het Zeekanaal Brussel-Schelde staan op verschillende plaatsen in verbinding met de Zenne.

Het Kanaal Leuven-Dijle wordt gevoed door Dijlewater en ligt aan de rand van het sterk verstedelijkte gebied tussen Brussel, Antwerpen en Leuven. Het verbindt Leuven met Mechelen en met de Rupel via het Zennegat

De Zenne aan de Zennebeemden

Stroomgebiedbeheerplan, instrument voor een integraal waterbeheer

De stroomgebiedbeheerplannen geven uitvoering aan het decreet Integraal Waterbeleid, een decreet dat twee Europese richtlijnen omzet in Vlaamse wetgeving:

- » De Kaderrichtlijn Water (2000) wil de waterkwaliteit en de watervoorraden in Europa veilig stellen, de gevolgen van overstromingen en perioden van droogte afzwakken en de lidstaten verplichten duurzaam met water om te springen.
- » De Overstromingsrichtlijn (2007) vraagt om het risico op overstromingen beter in te schatten en maatregelen te nemen om de schade te beperken.

De plannen geven ook invulling aan de beleidsvoornemens uit de waterbeleidsnota van de Vlaamse Regering.

Europa deelt haar watersysteem op in de stroomgebieden van de grote rivieren en pakt het waterbeheer aan per stroomgebieddistrict. Een stroomgebieddistrict wordt gevormd door een of meer aan elkaar hangende stroomgebieden, samen met het grondwater en het kustwater dat erbij hoort. Vlaanderen ligt voor het grootste deel in het internationale stroomgebieddistrict van de Schelde en voor een kleiner deel in dat van de Maas. Vlaanderen deelt het watersysteem verder op in elf bekkens, waaronder het Dijle-Zennebekken. Het water in een bekken stroomt naar één of naar enkele grotere en meestal bevaarbare waterlopen.

Elke zes jaar stelt Vlaanderen stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas vast. In die plannen worden de maatregelen vastgelegd die Vlaanderen zal nemen om de toestand van het oppervlakte- en grondwater te verbeteren en om ons beter te beschermen tegen overstromingen. Op 18 december 2015 keurde de Vlaamse Regering de stroomgebiedbeheerplannen voor de periode 2016-2021 goed.

De plannen bevatten verschillende onderdelen:

- » plandelen op het niveau van Vlaanderen
- » plandelen op het niveau van een bekken (bekkenspecifieke delen)
- » plandelen op het niveau van een grondwatersysteem (grondwatersysteemspecifieke delen)
- » een maatregelenprogramma
- » zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen per gemeente.

Meer informatie over de stroomgebiedbeheerplannen of over het integraal waterbeleid in Vlaanderen? Ga naar www.integraalwaterbeleid.be of lees de brochure 'Samen voor een gestroomlijnd waterbeleid'.

Bekkenspecifiek deel, focus op het oppervlaktewater in het bekken

Een bekkenspecifiek deel van een stroomgebiedbeheerplan focust op het oppervlaktewater in het bekken en bestaat uit volgende hoofdstukken:

- » Een algemene beschrijving van de ligging van het bekken en van wat het bekken kenmerkt.
- » Analyses beschrijven de belangrijkste economische sectoren in het bekken en de invloed van deze sectoren op het watersysteem. Ook de aanwezigheid van beschermde gebieden en het overstromingsrisico in het bekken wordt in dit hoofdstuk behandeld.
- » De milieudoelstellingen waaraan de toestand van het oppervlaktewater getoetst wordt en de huidige toestand in het bekken.
- » De visie op het waterbeheer in het bekken. Welke watergebonden problemen doen zich voor en hoe wil de overheid de problemen aanpakken.
- » De acties om de toestand van het oppervlaktewater te verbeteren of ons beter te beschermen tegen overstromingen, hebben betrekking op het ganse bekken, op een bepaald gebied of op een bepaalde waterloop in het bekken.
- » Een beknopt overzicht van de vooruitgang van de toestand van het watersysteem in het bekken in de voorbije zes jaar en een overzicht van de gemotiveerde afwijkingen op het behalen van de milieudoelstellingen.

Raadpleeg het bekkenspecifieke deel voor het Dijle-Zennebekken op www.dijlezennebekken.be.

WIE ZIJN DE SPELERS IN HET BEKKEN?

WATERLOOPBEHEEDERS	
Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z) (Vanaf 1 januari 2018 gefuseerd met nv De Scheepvaart in De Vlaamse Waterweg nv)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de bevaarbare Dijle en Zenne, het kanaal Brussel-Charleroi, het Zeekanaal Brussel-Schelde en het kanaal Leuven-Dijle
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie
Provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant	<ul style="list-style-type: none"> • beheren de onbevaarbare waterlopen van tweede categorie buiten de polder en watering
Beersel, Heist-op-den-Berg, Hoeilaart, Keerbergen, Kortenberg, Pepingen, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Steenokkerzeel, Tervuren, Wemmel, Zemst (De andere gemeenten droegen in 2014 of 2015 het beheer van hun waterlopen volledig over aan de provincie. Deze waterlopen zijn geherklasseerd naar waterlopen van tweede categorie.)	<ul style="list-style-type: none"> • beheren de onbevaarbare waterlopen van derde categorie op hun grondgebied buiten de polder en watering
Polder van Willebroek, Watering van de Barebeek	<ul style="list-style-type: none"> • beheren de onbevaarbare waterlopen van tweede en derde categorie binnen de polder en de watering
KWALITEITSBEHEER VAN HET OPPERVLAKTEWATER	
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	<ul style="list-style-type: none"> • meet en modelleert de oppervlaktewater- en waterbodemkwaliteit en rapporteert erover • meet, inventariseert en modelleert de emissies in het water en rapporteert erover • houdt toezicht op de drinkwatervoorziening en de waterzuivering • adviseert milieuvergunningaanvragen voor afvalwaterlozingen
Nv Aquafin	<ul style="list-style-type: none"> • ontwerpt en bouwt de bovengemeentelijke infrastructuur voor waterzuivering • exploiteert rioolwaterzuiveringsinstallaties en bovengemeentelijke rioleringen
Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • staan in voor de uitbouw en het beheer van het gemeentelijk rioleringsstelsel
Watermaatschappijen en rioleringsinstanties	<ul style="list-style-type: none"> • zijn verantwoordelijk voor de opvang, het transport en de zuivering van het afvalwater (Voor de uitvoering van deze saneringsplicht hebben de watermaatschappijen contracten afgesloten met de gemeenten en Aquafin, met daarin afspraken over de organisatie en de financiering).
DRINKWATERVOORZIENING	
De Watergroep, PIDPA, Farys, Vivaqua en IWVB	<ul style="list-style-type: none"> • staan in voor de winning, de distributie en het transport van drinkwater
GRONDWATER	
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de kwaliteit en de kwantiteit van het grondwater

OP WEG NAAR DE GOEDE TOESTAND

De Europese kaderrichtlijn Water wil voor al het oppervlaktewater in Europa de goede toestand bereiken. De goede toestand voor oppervlaktewater heeft een ecologische en een chemische component.

De resultaten: nog niet goed

In het Dijle-Zennebekken zijn er nog geen waterlopen die een goede ecologische toestand halen. In het Dijlebekken is de ecologische toestand van de waterlopen over het algemeen beter dan in het Zennebekken. Een aantal waterlopen scoort hier zelfs al relatief goed. Zo halen de Dijle in en net afwaarts Leuven, de IJse, de Laan en haar zijtak de Zilverbeek, een matige ecologische toestand. Het merendeel van de waterlopen scoort nog ontoereikend of slecht. Vaak is de beperkte aanwezigheid van ecologisch waardevolle waterplanten (macrofyten) de bepalende factor.

Bij de fysisch-chemische beoordeling blijken vooral fosfor en stikstof de probleemparameters te zijn in het Dijle-Zennebekken. Enkel de Grote Vijver in Mechelen heeft een goede score voor fosfor. Voor stikstof behalen de Weesbeek, de Tangebeek, de Grote Laak en de Grote Vijver in Mechelen de norm.

De Dijle opwaarts Leuven en de Laan vallen op door hun goede structuurkwaliteit.

Macrofytenopname in de Molenbeek-Parkbeek in Bierbeek

De Dijle opwaarts Leuven en de Laan vallen op door hun goede structuurkwaliteit. Ook de bovenlopen van de Zuunbeek en het afwaartse deel van de Barebeek hebben een goede structuurkwaliteit, dat terwijl de meeste waterlopen in het Dijle- en Zennebekken een matige structuurkwaliteit hebben. Het herstel van de structuurkwaliteit van de waterloop is een kostenefficiënte maatregel, omdat ze tegelijkertijd het zelfzuiverend vermogen en de biologische kwaliteit van de waterloop verbetert. Daarenboven draagt structuurherstel vaak ook bij aan extra waterberging. Vooral in de stedelijke gebieden hebben de waterlopen een slechte structuurkwaliteit, zoals de Dijle, de Vunt en

de Voer in Leuven, de Woluwe in de Brusselse Rand en de Getijdedijle en Getijdezenne in Mechelen. De mogelijkheden voor structuurherstel zijn er echter beperkt.

De chemische kwaliteit van de waterlopen is in de meeste gevallen niet goed. Als de alomtegenwoordige stoffen (PAKs, kwik, dioxines...) buiten beschouwing gelaten worden, scoren de meeste waterlopen beter en vallen enkel de Zenne, de Barebeek en de Getijdedijle en Getijdezenne op door hun slechte kwaliteit. Voor pesticiden zijn er relatief weinig overschrijdingen. Lokaal kunnen pesticiden wel een probleem vormen (bv. in het stroomgebied van de Vrouwvliet).

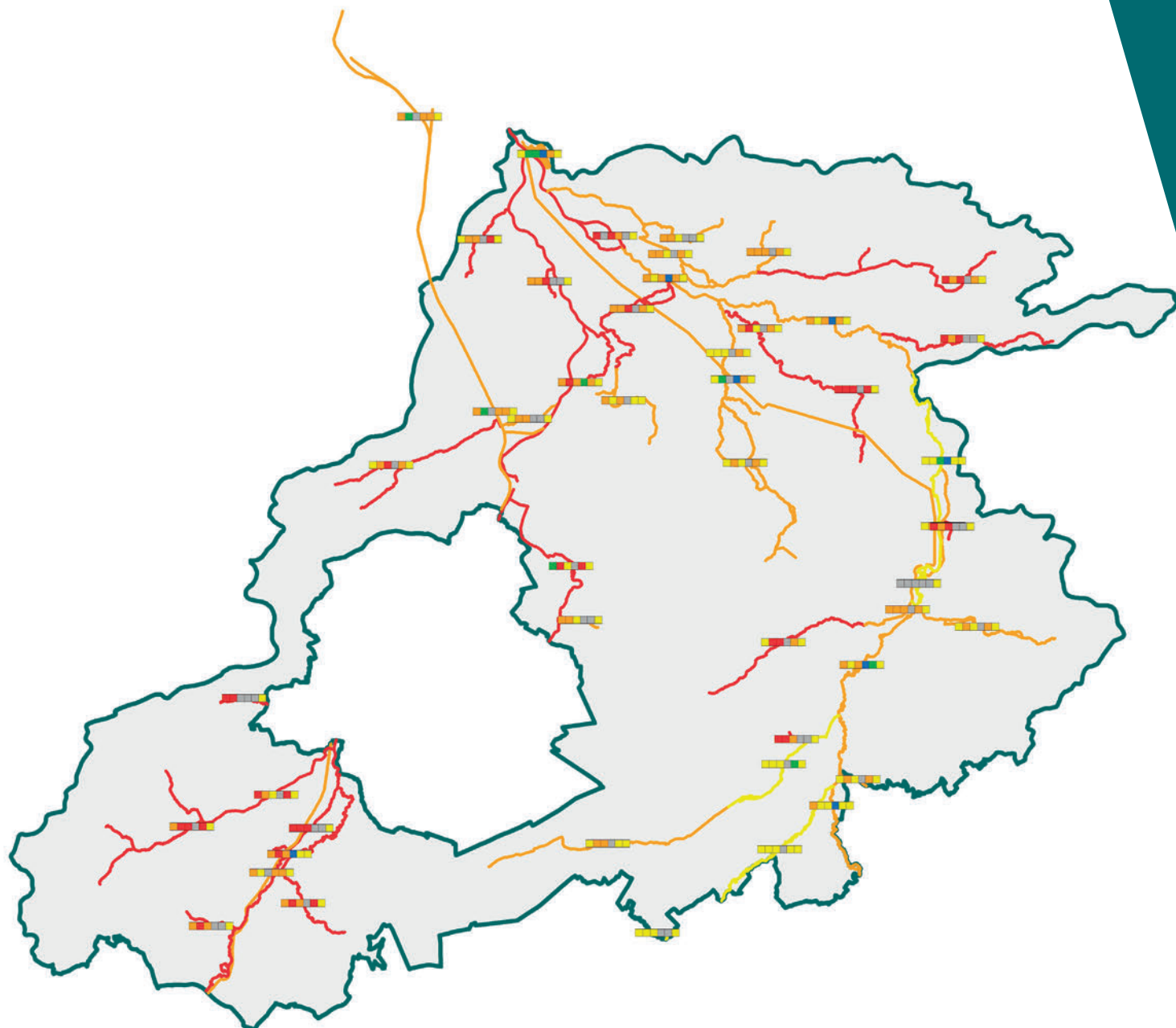
Wat is “de goede toestand”?

De kaderrichtlijn Water stelt strenge eisen aan de toestand van het watersysteem. Bovendien geldt het one-out, all-out principe: het slechtst scorende kwaliteitselement bepaalt de globale toestandsbeoordeling van het waterlichaam.

De goede ecologische toestand wordt bepaald door tal van factoren die nauw met elkaar verbonden zijn: de aanwezigheid van waterplanten, macro-invertebraten en vissen (biologische parameters), de structuurkwaliteit (hydro-morfologie) van de waterloop en fysisch-chemische parameters zoals het zuurstof-, stikstof- en fosforgehalte. Het gecombineerde effect van al deze factoren bepaalt de ecologische kwaliteit van een waterloop.

In sterk veranderde en kunstmatige wateren heeft het biologisch leven niet dezelfde ontwikkelingskansen. Daarom hebben deze wateren een aangepaste doelstelling, namelijk een goed ecologisch potentieel.

De goede chemische toestand betekent dat de milieukwaliteitsnormen gehaald worden voor gevaarlijke stoffen zoals zware metalen, PAK's en pesticiden.

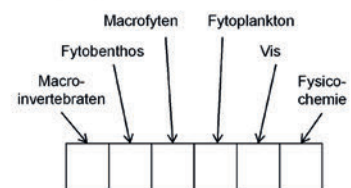

Globale beoordeling ecologische toestand/potentieel

- Geen of onvoldoende meetresultaten
- Zeer goed
- Goed
- Matig
- Ontoereikend
- Slecht

Individuele elementen die ecologische toestand/potentieel bepalen

- Geen of onvoldoende meetresultaten
- Zeer goed
- Goed
- Matig
- Ontoereikend
- Slecht

RWZI Leuven

Waar komt de vervuiling vandaan?

Zuurstofbindende stoffen

Het Dijle-Zennebekken kent, in vergelijking met de andere Vlaamse bekkens, een grote belasting met zuurstofbindende stoffen. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan huishoudelijke lozingen en hangt samen met de hoge bevolkingsdichtheid in het bekken.

De saneringsinfrastructuur is de laatste jaren wel sterk uitgebreid in het Dijle-Zennebekken: de zuiveringsgraad (totaal aantal inwoners aangesloten op een rioolwaterzuiveringsinstallatie) is gestegen van bijna 32% in 2004 tot 77% in 2012. Toch moeten er nog heel wat huishoudens aangesloten worden, vooral in de stroomgebieden van de Zuunbeek en de Vrouwvliet. Ook de ingebruikname van de RWZI Brussel-Noord (2007) heeft voor een belangrijke afname van de belasting gezorgd.

Nutriënten

Nog niet aangesloten huishoudens zijn ook wat betreft stikstof- en fosforemissies een belangrijke bron. De sterke uitbreiding van de saneringsinfrastructuur in de voorbije 10 jaar weerspiegelt zich wel in de stikstof- en fosforemissie van de huishoudens naar de waterlopen toe. Deze laatste zijn in dezelfde periode met ongeveer 40% gedaald.

Ook landbouw heeft een belangrijk aandeel in de belasting van de waterlopen met nutriënten, vooral dan met stikstof. In de glastuinbouwregio rond Sint-Katelijne-Waver komen bv. nog een aantal MAP-meetpunten voor die op dat vlak slecht scoren. Het aantal MAP-meetpunten met nitraatoverschrijding is de laatste jaren gedaald. Voor fosfaat is er weinig evolutie. Hier is de impact van landbouw dan ook beperkt vergeleken met die van de huishoudens.

Het **bekkenspecifieke deel voor het Dijle-Zennebekken** bevat bijkomende acties om de toestand van het oppervlaktewater in het bekken te verbeteren. Voorbeelden zijn het herstel van de structuur van waterlopen, het wegwerken van vismigratieknelpunten en de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering.

Deze nutriëntendruk is vooral gerelateerd aan het risico op uitspoeling ten gevolge van het gebruik van meststoffen die op de landbouwgrond worden gebracht. Dit kan in waterlopen en vijvers aanleiding geven tot eutrofiëring: dit is het overmatig aanwezig zijn van nutriënten zodat bepaalde plantaardige soorten zich explosief kunnen ontwikkelen (algenbloei). Eutrofiëring kan extreme schommelingen in het zuurstofgehalte veroorzaken en resulteert meestal in een lage biodiversiteit.

De impact van industrie op stikstof- en fosforemissie is beperkt.

Hoe halen we de goede toestand?

Om de Europese doelstelling, de goede toestand, te behalen zetten we sterk in op de verdere sanering van het afvalwater van de huishoudens, minder verontreiniging vanuit de landbouw en ecologisch herstel.

Puntbronnen saneren en diffuse verontreiniging terugdringen

De saneringsinfrastructuur werd het voorbije decennium sterk uitgebreid in het Dijle-Zennebekken. De verdere uitbouw of optimalisatie van het rioleringsstelsel is nodig, vooral in gebieden met een meer verspreide bewoning, zoals het Pajottenland (Zuunbeek), en in het stroomgebied van de Vrouwvliet. Dit geldt ook voor het zeer sterk verstedelijkte gebied van de Woluwe.

In valleien met veel landbouw (bijvoorbeeld de Zuunbeek, de Weesbeek en de zijlopen van de IJse, de Laan en de Voer) proberen we diffuse verontreiniging door nutriënten en pesticiden tegen te gaan, eerst via handhaving, sensibilisering en beheerovereenkomsten, of in tweede instantie via oeverzones.

Werken aan ecologisch herstel

Er wordt zoveel mogelijk gestreefd naar een natuurlijke structuur van de waterloop. Waterbeheerders maken werk van vrije vismigratie, bv. langs de stuwen op de Zuunbeek en de molens op de IJse, een betere structuurkwaliteit, o.a. langs de Zuunbeek, de IJse en de Laan en een aangepast beheer, bv. een nulbeheer langs Dijle en Laan. Waar mogelijk gebeurt dit in combinatie met maatregelen tegen wateroverlast, zoals langs de Zuunbeek.

Daarnaast gaat onze aandacht specifiek naar een gebiedsgerichte sensibilisering over het belang van bufferstroken, vooral in speerpunt- en aandachtsgebieden, en de handhaving van de afstandsregels langs onbevaarbare waterlopen. Ook afstemming met de instandhoudingsdoelstellingen in de Natura 2000-gebieden, bv. langs Dijle, IJse en Laan, is belangrijk.

De saneringsinfrastructuur in het Dijle-Zennebekken is de laatste jaren sterk uitgebreid.

Een toenemend probleem zijn invasieve exoten in en rond de waterlopen. Voor het Dijle-Zennebekken wordt er vooral een toename aan uitheemse oeverplanten zoals Japanse duizendknoop en reuzenbalsemien, waargenomen, o.a. in de ecologisch waardevolle waterlopen Laan en IJse. Door hun explosieve groei verdringen ze de inheemse planten. De reuzenbalsemien sterft bovendien in het najaar volledig af waardoor de taluds in de winter niet beschermd zijn tegen erosie. Alle waterbeheerders en terreinbeheerders moeten dus inspanningen leveren voor een effectieve gebiedsdekkende bestrijding.

Erosie bestrijden

Het golvend reliëf in combinatie met leembodems maakt het zuiden van het bekken zeer erosiegevoelig. Na zware regen kan dit lokaal voor water- en modderoverlast zorgen, o.a. in de Voervallei in Bertem en de Molenbeekvallei in Beersel.

Door het stimuleren van brongerichte, teelttechnische maatregelen via voorbeeldprojecten en sensibiliseringsacties, trachten we erosie te vermijden. Bijna alle erosiegevoelige gemeenten in het Dijle-Zennebekken hebben ondertussen een erosiebestrijdingsplan. De erosiecoördinatoren van de provincie Vlaams-Brabant en IGO Leuven ondersteunen de gemeenten bij de concrete uitvoering van hun plannen.

BETER OMGAAN MET OVERSTROMINGEN

Overstromingen in het Dijle-Zennebekken

Overstromingen zijn een natuurlijk verschijnsel. Vooral tijdens de winterperiode laat de verhoogde aanvoer van hemelwater de waterlopen buiten hun oevers treden.

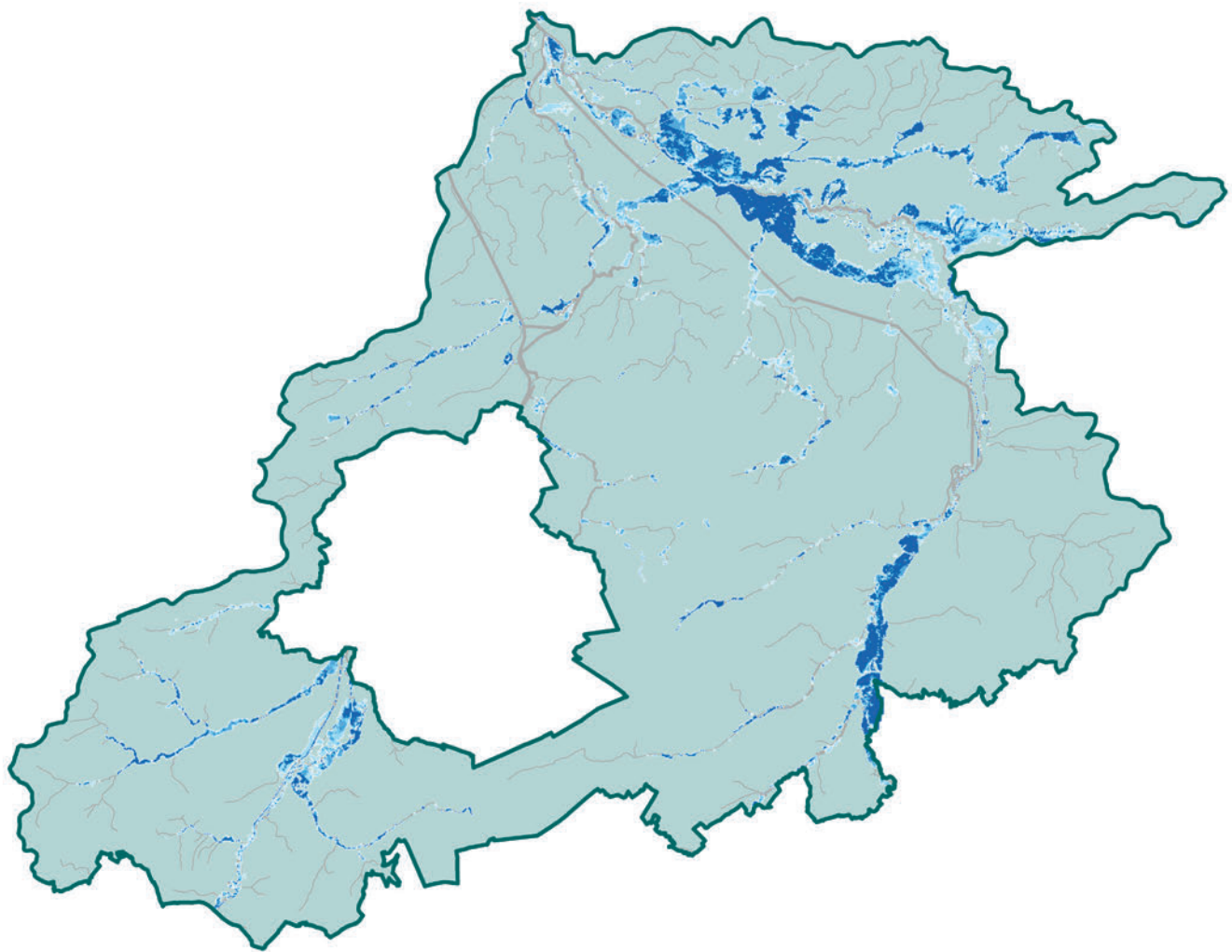

Een combinatie van waterberging in de natuurlijke overstromingsvlakte in de Dijlevallei en in het gecontroleerde overstromingsgebied Egenhoven beschermt Leuven bij overstromingen.

Tijdens de grote overstromingen van november 2010 was het Dijle-Zennebekken één van de zwaarst getroffen bekkens. Het kanaal Brussel-Charleroi en de Zenne ten zuiden van Brussel traden toen op verschillende plaatsen buiten hun oevers. Door de combinatie van waterberging in de natuurlijke overstromingsvlakte in de Dijlevallei ten zuiden van Leuven en in het gecontroleerde overstromingsgebied Egenhoven kon Leuven toen net van overstromingen gered worden. Ook de valleien van de Zuunbeek, de Molenbeek (in Beersel en Sint-Genesius-Rode), de Barebeek en de Weesbeek worden regelmatig getroffen door wateroverlast. Recent nog, in juni 2016, werden weer verschillende gemeenten in het bekken, waaronder Sint-Pieters-Leeuw, Zaventem en Kraainem, getroffen door zware wateroverlast. Door de hevige lokale neerslag raakten de kleinere zijlopen en het rioleringsstelsel snel verzadigd en stroomde modder van de velden. Enkel de aanleg van wachtbekkens volstaat dus niet om wateroverlast tegen te gaan. Ook erosiebestrijding, bronmaatregelen en maatregelen in het rioleringsstelsel zijn nodig.

Dijle, Doode Bemde overstromingen 2010

Overstroombaar gebied

- Grote kans
- Middelgrote kans
- Kleine kans

Overstroombare gebieden in het Dijle-Zennebekken

Het **bekkenspecifieke deel voor het Dijle-Zennebekken** bevat bijkomende acties om ons beter te beschermen tegen overstromingen. Voorbeelden zijn het Sigmaphan met de cluster Bovendijle, waar bescherming tegen overstromingen en natuurontwikkeling hand in hand gaan, de optimalisatie van een bestaand overstromingsgebied, de aanleg van een nieuw gecontroleerd overstromingsgebied en het creëren van bijkomende waterberging in combinatie met beekherstel langs de Zuunbeek, en het optimaliseren van de waterberging in het natuurlijke overstromingsgebied langs de Dijle ten zuiden van Leuven.

Een drietrapsstrategie voor een evenwichtige waterbalans

Watertekort en wateroverlast zijn beide het gevolg van een onevenwichtige waterbalans. De problemen worden samen aangepakt met de drietrapsstrategie: vasthouden-bergen-afvoeren. Zo stimuleren we om hemelwater zoveel mogelijk op te vangen en te hergebruiken (regenputten) of in de grond te laten sijpelen (via infiltratievoorzieningen). Het water dat niet ter plekke kan vastgehouden worden, wordt zoveel mogelijk geborgen in valleigebieden (overstromingsgebieden, wachtbekkens) en pas als dat niet lukt, wordt het gericht afgevoerd.

Door het hemelwater te hergebruiken of in de bodem te laten sijpelen, houden we het vast en vlakken we piekdebieten af. Bovendien zorgt de sponswerking van de bodem ook voor een hoger debiet naar de waterloop in drogere perioden. Zo vormt een herstel van de natuurlijke waterhuishouding de valleien om tot klimaatbuffers. Het behoud van de open ruimte is hierbij van groot belang.

Meer ruimte voor overstromingswater

Van gebieden die van nature overstromen, proberen we zoveel mogelijk het waterbergend vermogen te behouden. Op andere plaatsen leggen we gecontroleerde overstromingsgebieden aan om overstromingsschade te verminderen.

Paraat staan

Dreigt er toch een overstroming, dan zorgen we ervoor dat informatie snel en correct doorstroomt. Waterbeheerders, hulpdiensten en burgers kunnen dan tijdig maatregelen nemen om schade en ellende te beperken. De portaal-site www.waterinfo.be bundelt alle metingen en voorspellingen voor de bevaarbare en onbevaarbare waterlopen.

Meerlaagse waterveiligheid, beste garantie op bescherming

Klimaatverandering verhoogt het risico op overstromingen. Europa drong dan ook aan op een nieuwe overstromingsaanpak. In uitvoering van de Overstromingsrichtlijn schatten de lidstaten het risico op overstromingen in en nemen ze maatregelen om de schade te beperken.

De richtlijn vraagt in te zetten op maatregelen die ons beschermen tegen overstromingen (protectie), op maatregelen die de schade beperken (preventie) én op maatregelen die ervoor zorgen dat we voorbereid zijn als een overstroming zich voordoet (paraatheid). Een combinatie van protectieve, preventieve en paraatheid-verhogende maatregelen biedt de beste garantie. In Vlaanderen is deze visie vertaald in het beleidsprincipe van meerlaagse waterveiligheid.

Meer info: www.hoogwaterzonderkater.be

DIJLE-ZENNE
BEKKEN

BELANGRIJKE GEBIEDEN UITGELICHT

Werken aan de goede toestand doen we stap voor stap en gebied per gebied.

In het Dijle-Zennebekken streven we in 2 speerpuntgebieden (IJse en Laan) naar een goede toestand tegen 2021. In 11 aandachtsgebieden steken we een extra tandje bij om de waterkwaliteit vooruit te helpen: de stroomgebieden van de Dijle (opwaarts de monding van de Molenbeek-Parkbeek en afwaarts de monding van de Demer), de Getijdedijle en Getijdezenne, de Weesbeek, de Voer, de Nethen, de Leibeek-Laakbeek, de Zuunbeek en de Woluwe.

In het Dijle-Zennebekken streven we in de speerpuntgebieden de IJse en de Laan naar een goede toestand tegen 2021.

Het bekkensecretariaat brengt er alle betrokkenen samen in een gebiedsgericht overleg om de maatregelen en acties te bundelen en op elkaar af te stemmen. Zo komen we op het terrein sneller tot resultaat. Uiteraard blijven we ook in de andere gebieden in het bekken investeren in een betere waterkwaliteit en een betere bescherming tegen wateroverlast.

In deze brochure zetten we enkele gebieden in de kijker: de speerpuntgebieden en aandachtsgebieden binnen het bekken en de Dijle tussen Leuven en Werchter. Meer informatie over de andere gebieden en de acties die er op stapel staan, leest u in het [bekkenspecifieke deel](#) en de [actielijst](#).

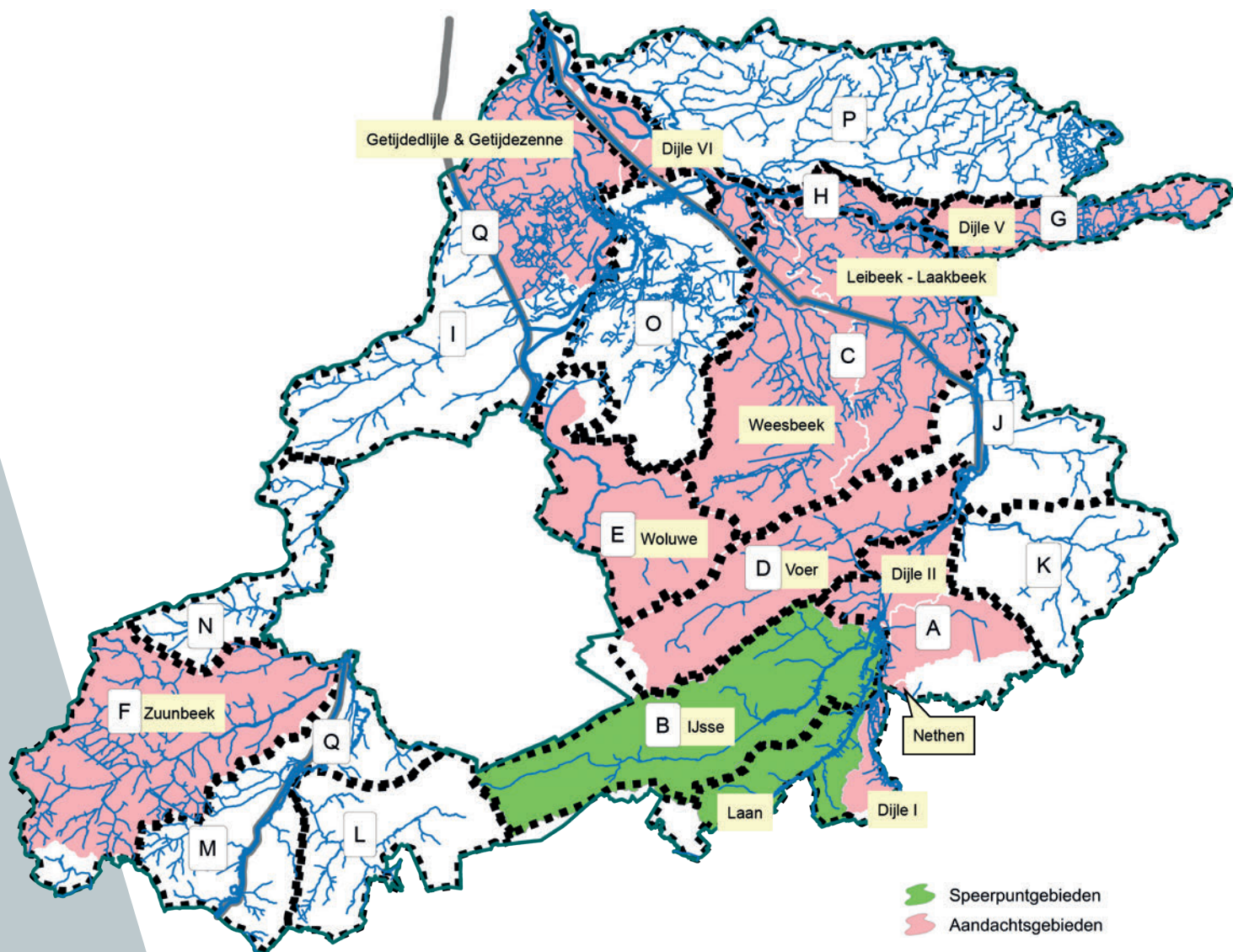

Het Dijle-Zennebekken wordt gekenmerkt door een diversiteit van regio's, elk met hun eigenheid, problemen en kansen. In het ene gebied ligt de nadruk op waterkwantiteit, in een ander gebied op waterkwaliteit of ecologie.

Op basis van de huidige waterkwaliteit en de afstand tot de opgelegde normen van de kaderrichtlijn Water zijn in het Dijle-Zennebekken twee speerpuntgebieden (IJse en Laan) aangeduid. In deze gebieden willen we in 2021 een goede watertoestand bereiken. Ook in de 11 aandachtsgebieden staat een gebiedsgerichte werking voorop, zodat hier al de eerste stappen gezet worden om in 2027 een goede watertoestand te bereiken.

A	Dijle opwaarts Leuven en Laan
B	IJse
C	Weesbeek
D	Voer
E	Woluwe
F	Zuunbeek
G	Laak
H	Bevaarbare Dijle en Sigmagebieden
I	Zenne-Maalbeek-Aabeek
J	Dijle Leuven-Werchter
K	Molenbeek-Bierbeek
L	Molenbeek-Hallerbosbeken
M	Zenne opwaarts BHG
N	Neerpedebeek-Kleine Maalbeek
O	Barebeek
P	Vrouwvliet
Q	Kanalen

Gebiedsgerichte aanpak van het waterbeheer in het Dijle-Zennebekken

DIJLE OPWAARTS LEUVEN EN LAAN

De Dijle opwaarts van Leuven en de Laan, een zijloop van de Dijle die in Tombeek (Overijse) Vlaanderen binnenstroomt en in Sint-Agatha-Rode (Huldenberg) in de Dijle uitmondt, hebben beide hun meanderende, natuurlijke karakter kunnen behouden. Met een nulbeheer kunnen beide waterlopen verder natuurlijk blijven ontwikkelen en blijft het contact van de waterloop met zijn vallei gegarandeerd. Zo vormen de komgronden hier een groot natuurlijk overstromingsgebied, dat Leuven, samen met het wachtbekken van Egenhoven, beschermt tegen overstromingen.

“

De Dijle is nu volledig migreerbaar vanaf de Schelde tot in Wallonië.

De waterkwaliteit moet beter

De waterkwaliteit van de Dijle, en ook van de zijloop de Nethen, is nog het voornaamste knelpunt. Ook voor het bereiken van de natuurdoelen in de Europees beschermde vallei wordt de waterkwaliteit als een belangrijk knelpunt aangegeven. Overstroming met vervuild water kan immers nadelige gevolgen hebben op de graslanden in de vallei. Op de Dijle zijn de belangrijkste vismigratieknelpunten weggewerkt. De Dijle is nu volledig migreerbaar vanaf de Schelde tot in Wallonië. Op de Nethen bevindt zich wel nog een belangrijk knelpunt, nl. de molen in Sint-Joris-Weert.

Voor de Laan lijkt de goede toestand haalbaar tegen 2021. De waterkwaliteit is er de laatste jaren sterk op vooruitgegaan, van slecht in 2009 tot matig nu. Er zijn ook geen vismigratieknelpunten meer. Vooral nutriënten vormen nog een probleem. De verdere uitbouw van de saneringsinfrastructuur en erosiebestrijding moet de instroom van nutriënten beperken. Of de vervuilde waterbodem van de Laan een hypotheek zal leggen op het halen van de goede ecologische toestand is op dit moment niet duidelijk.

Gezien zowel de Dijle, de Laan als de Nethen vanuit Wallonië Vlaanderen binnenstromen, is overleg met het Waalse Gewest een belangrijk aandachtspunt.

Grensoverschrijdend overleg met Wallonië over waterbeheer in de Dijle- en Laanvallei

Een groot deel van het opwaartse stroomgebied van zowel de Dijle, de Laan als de Nethen bevindt zich in Wallonië. Om de goede toestand voor deze waterlopen te kunnen halen is dus regelmatig overleg met de Waalse partners nodig. Gegevensuitwisseling (waterkwaliteitsmetingen, geplande rioleringsprojecten, enz.), afstemming van milieudoelstellingen, afstemming van projecten (bv. prioritering sanering vismigratieknelpunten) en afspraken over het beheer van gemeenschappelijke waterlooptrajecten (bv. over exotenbestrijding) bieden voor beide gewesten een meerwaarde.

In het verleden was er al sporadisch overleg. In 2015 hebben het bekkensecretariaat en Contrat de rivière Dyle-Gete het grensoverschrijdend overleg nieuw leven ingeblazen. Zo zijn afspraken gemaakt over de bestrijding van de grote waternavel op de Grande Marbaise, een zijloop van de Dijle die de grens vormt tussen Vlaanderen en Wallonië. Ook over het toelaten van kano- en kajakvaart op het deel van de Dijle dat de gewestgrens vormt tussen Ottenburg en Florival, en de implicaties naar beheer toe, zijn afspraken gemaakt.

Zowel voor de Dijle als voor de Laan wordt een integraal project opgestart, waar ook de Waalse partners bij betrokken worden. De voorbije jaren is het positieve effect van de uitbreiding van de saneringsinfrastructuur in Wallonië, zoals de uitbreiding van de RWZI's in Basse-Wavre (Dijle) en Rosières (Laan), op de waterkwaliteit van Dijle en Laan duidelijk gebleken. Lokale acties in Wallonië zijn dus zeker nodig om beide waterlopen in de goede toestand te krijgen. Binnen het integraal project kunnen hiervoor de nodige engagementen verkregen worden.

Dijle, Doode Bemde in Oud-Heverlee

IJSE

De IJse ontspringt in het Zoniënwood en stroomt vervolgens door Hoeilaart en Overijse om in Huldenberg in de Dijle uit te monden. Vanaf de oorsprong tot aan de Brusselse Ring (R0) stroomt de IJse in bosrijk gebied. De bovenloop van de IJse is vergraven tot een aaneenschakeling van vijvers, waaronder de Koningvijvers in Hoeilaart. Opwaarts van deze vijvers is een duidelijke bronzone te onderscheiden met beekbegeleidende moerassen. Afwaarts doorkruist de IJse de dichtbebouwde dorpskernen van Hoeilaart, Overijse en Huldenberg.

De IJse heeft al een relatief goede waterkwaliteit. Ook de biologie is hier duidelijk op de goede weg: de macrofyten (waterplanten) en visindex scoren al goed, de macro-invertebraten behalen nog net niet de goede score.

De IJse heeft al een relatief goede waterkwaliteit en ook de waterplanten en vissen scoren er goed.

Schadelijke stoffen weren in de bronzone

Karakteristiek voor de IJse zijn de vele vijvers, die vaak te lijden hebben onder eutrofiëring en dichtslibbing omwille van het overbelaste rioolstelsel en de afstroom van de autosnelwegen.

De aanpak van het afstromend vervuild water van de snelwegen in de bronzone, zoals de R0 en E411, kan nog tot belangrijke verbeteringen leiden. Ook door erosiebestrijding en de aanpak van de verdunning op de IJse-collector, wat nu aanleiding geeft tot regelmatige overstortwerking, wordt de waterkwaliteit van de IJse verder verbeterd.

Werken aan de structuurkwaliteit

De structuurkwaliteit van de IJse is op vele plaatsen slecht. De IJse-collector en een steenweg dicht bij de beek belemmeren op vele plaatsen de mogelijkheden voor hermeandering. Ook in de dichtbebouwde woonkernen van Hoeilaart en Overijse is hermeandering niet mogelijk. Het herwaarderen en opnieuw openleggen van de waterloop, zoals recent in Overijse gebeurde, kan een belangrijke positieve impact op het watersysteem hebben. Op de plaatsen waar hermeandering wel nog mogelijk is, bv. in het Mar-

gijsbos in Huldenberg, dient daar dan ook maximaal naar gestreefd te worden.

Met soorten als serpeling, kwabaal, kopvoorn, blankvoorn, rietvoorn, beekforel, berrmpje, driedoornige stekelbaars, baars, paling, riviergrondel, winde en zeelt behoort de IJse tot de meest visrijke waterlopen in het bekken. De aanpak van de overblijvende vismigratieknelpunten is dan ook prioritair. Waar mogelijk wordt de verhoging van de ecologische kwaliteit gecombineerd met meer ruimte voor waterberging.

Een integraal project voor de IJse

De voornaamste knelpunten in het stroomgebied van de IJse zijn gekend, de beste manier om ze aan te pakken niet altijd. Op welke exacte locaties er best ingegrepen wordt, welke gemeentelijke of bovengemeentelijke rioleringsprojecten de grootste impact zullen hebben op de waterloop, hoe groot de impact van het afstromend water van de autostrades is, welke projecten beter met elkaar afgestemd kunnen of moeten worden om tot win-winsituaties te komen, enz. is niet altijd even duidelijk.

In het integraal project voor de IJse brengt het bekkensecretariaat de gemeenten Hoeilaart, Overijse en Huldenberg, de provincie Vlaams-Brabant, de VMM, Aquafin, de Vlaamse Landmaatschappij, het Agentschap voor Natuur en Bos, het Departement Landbouw en Visserij, Natuurpunt, de Boerenbond en het regionaal landschap Dijleland samen om het afstroomgebied van de IJse op een integrale manier te benaderen.

Alle kennis over de IJse wordt samen gebracht en geanalyseerd. Dat maakt het mogelijk om de acties uit het stroomgebiedbeheerplan (zoals de aanpak van afstromend hemelwater van de autostrades, de verbetering van de structuurkwaliteit, de aanpak van de verdunning op de collector, erosiebestrijding, enz.) verder te concretiseren en aan te vullen. Door de verschillende initiatieven beter op elkaar af te stemmen, komen we tot win-winsituaties en een snellere uitvoering op het terrein.

WEESBEEK EN LEIBEK-LAAKBEEK

De Weesbeek en haar zusterloop de Molenbeek zijn zijbeken van de Dijle. De Weesbeek ontspringt opwaarts van Erps-Kwerps (Kortenberg). De Molenbeek, haar belangrijkste zijloop, ontspringt opwaarts van het centrum van Kortenberg. Ze vloeien samen in Kampenhout en monden uit in de Dijle in Boortmeerbeek. De Weesbeek en de Molenbeek kruisen elkaar twee keer, waarbij de Molenbeek telkens over de Weesbeek wordt geleid.

De Leibeek "begint" in Wijgmaal ter hoogte van het Wijgmaalbroek en stroomt door Herent, Haacht en Boortmeerbeek, waar ze in de Weesbeek uitkomt, net voor die in de Dijle uitmondt.

In de vallei van de Weesbeek en in de vallei van de Leibeek-Laakbeek komen belangrijke watergebonden natuurwaarden voor.

Waterkwaliteit en natuur

Zowel in de vallei van de Weesbeek als in de vallei van de Leibeek-Laakbeek komen belangrijke watergebonden natuurwaarden voor, zoals het Torfbroek, het Silsbos en het Kastanjebos. De ecologische waarde (structuurkwaliteit, vismigratie) van de waterlopen zelf kan wel nog sterk verbeterd worden.

De waterkwaliteit van de Weesbeek is ontoereikend, de Leibeek scoort nog slecht. Vooral in de gemeenten Haacht, Kampenhout en Boortmeerbeek moet er nog verder riolering aangelegd worden.

Ruimte voor waterberging, geen evidentie

Verschillende woongebieden in de vallei kampen regelmatig met wateroverlast. Zo stonden de wijk Terbronnen langs de Keibeek in Kampenhout, de wijk Zonnewoud langs de Molenbeek in Kortenberg en verschillende straten langs de Weesbeek in Boortmeerbeek al meermaals onder water. Geschikte locaties voor waterberging vinden, is hier niet evident.

Rioleringswerken troef

Hoewel de saneringsinfrastructuur in het Dijle-Zennebekken de laatste jaren sterk is uitgebreid, zijn er nog regio's waar nog heel wat werk op de plank ligt. Het stroomgebied van de Leibeek-Laakbeek is er zo één. Op het zoneringsplan van dit gebied zijn nog verschillende niet-gerioleerde wijken te zien.

De meeste bovengemeentelijke projecten die hier nog nodig zijn, staan al op het Optimalisatieprogramma van de VMM en zullen dus de volgende jaren door Aquafin worden uitgevoerd. Zo worden bijvoorbeeld collectoren aangelegd langs de Mechelsesteenweg in Herent en Kampenhout.

Ook de gemeenten zullen hier, vaak in combinatie met Aquafin-projecten, de volgende jaren het rioleringsstelsel verder uitbreiden en optimaliseren, waardoor de impact van huishoudelijke lozingen in de toekomst beperkt zal worden.

De Weesbeek ter hoogte van de monding in de Dijle (Boortmeerbeek)

VOER

De Voer ontspringt in het Zoniënwoud bij Tervuren en stroomt door Bertem naar Leuven, waar ze in de Dijle uitmondt. In haar bovenloop heeft de Voer een vrij groot verval.

De waterkwaliteit van de Voer is er sinds de opstart van de RWZI Tervuren sterk op vooruit gegaan. Voor een verdere verbetering van de waterkwaliteit zetten we vooral in op structuurherstel en vrije vismigratie.

Erosie blijft een groot probleem. De vallei van de Voer snijdt diep in in het Brabants leemplateau, een belangrijk landbouwgebied. De combinatie van reliëf en leembodem heeft al meermaals geleid tot water- en modderoverlast in Tervuren en Bertem. Via erosiebestrijdingsprojecten proberen we de afstroom van sediment tegen te gaan.

“ **Tervuren en Bertem realiseerden de voorbije jaren meerdere erosiebestrijdingsprojecten die hun nut al hebben bewezen.**

Anti-erosie maatregelen in het afstroomgebied van de Voer

De gemeenten langs de Voer hebben regelmatig te lijden onder erosie. Hierdoor spoelt niet alleen vruchtbare grond weg van de akkers, ook straten en huizen overstroomden bij hevige regen met modder, waterlopen raken sneller aangeslibd en de rioleringsinfrastructuur wordt beschadigd.

Zowel Tervuren, Bertem als Leuven hebben een erosiebestrijdingsplan met maatregelen om de grootste knelpunten aan te pakken. Een erosiecoördinator onder-

steunt de gemeente bij het uitvoeren van de plannen.

Tervuren en Bertem realiseerden de voorbije jaren, met steun van de provincie, meerdere projecten die hun nut al hebben bewezen. In Bertem kwam er een wachtbekken, een gracht en een grasbufferstrook aan de Bosstraat en in de wijk 'Kouter', een aarden dam in het gebied 'Koeheide' en een infiltratiebekken in het gebied 'Ruwaal'. In Tervuren ligt een bufferbekken in de Kongowijk en in de Nachtegalenlaan-Leeuwerikenlaan. Heel wat landbouwers hebben hier ook beheerovereenkomsten erosiebestrijding afgesloten met de Vlaamse Landmaatschappij.

WOLUWE

De Woluwe ontspringt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en stroomt Vlaanderen binnen aan de grens van Sint-Lambrechts-Woluwe met Zaventem. In Vilvoorde mondt de Woluwe uit in de Zenne. Het gebied is sterk verstedelijkt en de druk op de schaarse open ruimte is hier groot. Eigen aan het gebied is het systeem van moerriolen, grote collectoren die hemelwater, grondwater en afvalwater afvoeren en die parallel lopen met de belangrijkste waterlopen en er vaak ook mee verweven zijn.

Met het maximaal scheiden van hemelwater en bronwater van het rioolwater en het openleggen van de Woluwe en zijn zijlopen streven we naar meer blauw-groene natuur in een verstedelijkte omgeving.

Waterbeheer in de stadsrand

De bronzone van de Woluwe ligt in het Zoniënwoud in Brussel. De waterloop beschikt hier over een goede waterkwaliteit. In Vlaanderen is de Woluwe voor een groot gedeelte ingebuisd. De sterke verweving met de moerriool en de collector heeft een negatieve impact op de waterkwaliteit. Het maximaal scheiden van hemelwater en bronwater van het rioolwater en het openleggen van de Woluwe en zijn zijlopen is cruciaal om de water- en structuurkwaliteit te verbeteren, zodat de Woluwe als een kwalitatief blauw-groen lint door deze verstedelijkte omgeving kan stromen.

Hiermee wordt ook de wateroverlast deels aangepakt. Vooral bij hevig zomeronweer treedt regelmatig overlast op. Omwille van de hoge verstedelijking zullen de voorgestelde maatregelen wateroverlast nooit helemaal kunnen uitsluiten. Het stroomgebied van de Woluwe is dan ook een ideaal gebied om alternatieve manieren van omgaan met wateroverlast (de P's van paraatheid en preventie) en water in een stedelijke omgeving bewuster in te zetten. Een goede grensoverschrijdende samenwerking met Brussel is voor dit gebied essentieel.

LAAK

Het langgerekte stroomgebied van de Grote Laak bevindt zich in het noordoosten van het Dijle-Zennebekken. Oorspronkelijk was de Laak een waterloop die zich ter hoogte van Bekaf in Aarschot van de Demer afsplitste om 15 km verder in Ninde (Tremelo) in de Dijle uit te monden. Door de rechttrekking en dijkverhoging van de Demer en de aanleg van de oostelijke ring rond Aarschot raakte de Laak in de jaren 70 haar natuurlijke wateraanvoer kwijt. Sindsdien wordt ze enkel nog gevoed door afval- en regenwater. Bovendien gingen ook de natuurwaarden van de vallei er sterk op achteruit.

De Laak wordt opnieuw een aantrekkelijk blauwgroen lint door Aarschot.

Naar een schone, ecologisch waardevolle Laak

Waterkwantiteitsmodellen tonen aan dat het mogelijk is om de Laak terug watervoerend te maken via overheveling van Demerwater, zonder wateroverlast te creëren. In combinatie met een herprofilering van het meest opwaartse deel wordt de Laak zo opnieuw een aantrekkelijk blauwgroen lint door Aarschot. De vallei krijgt hierdoor een nieuwe aanblik en een ecologische impuls die verder stroomafwaarts in het stroomgebied voelbaar en zichtbaar zal zijn. Samen met verdere inspanningen om lozingen van ongezuiverd afvalwater terug te dringen, zal dit leiden tot een schone, watervoerende Laak.

't Saske op de Laak in Aarschot

ZUUNBEEK

De Zuunbeek, een zijbeek van de Zenne, ontspringt in Kester (Gooik) en stroomt vervolgens door de gemeenten Pepingen en Sint-Pieters-Leeuw.

Het stroomgebied van de Zuunbeek is zeer divers. De bovenlopen stromen door landbouwgebied en hebben nog een goede structuurkwaliteit. Het afwaartse deel heeft een slechte structuurkwaliteit. In de 16de eeuw werd een groot stuk van de beek opwaarts van het centrum van Sint-Pieters-Leeuw rechtgetrokken, en rond 1972 is de benedenloop sterk aangepast: meanders werden rechtgetrokken, de bedding verbreed, de moeraszone gedempt, de oevers verhoogd en twee wachtbekkens aangelegd. De stuwen die zorgen voor een minimale waterstand in de rechtgetrokken benedenloop van de Zuunbeek, vormen vismigratieknelpunten.

“ **Via beekherstelprojecten wordt zowel de kwaliteit van de Zuunbeek verhoogd als de overstromingsproblematiek aangepakt.**

Structuurherstel en waterberging, een mooi koppel

Vlak voor haar monding in de Zenne stroomt de Zuunbeek in Sint-Pieters-Leeuw door sterk verstedelijkt gebied. Vooral in dit afwaartse gebied, onder andere in de laag gelegen wijk Negenmanneke, kende de Zuunbeek al heel wat problemen met wateroverlast. Via beekherstelprojecten wordt zowel de ecologische kwaliteit van de Zuunbeek verhoogd als de overstromingsproblematiek aangepakt.

Rioleringen en erosiebestrijding

De ondermaatse waterkwaliteit is nog een groot knelpunt, dus moet er voldoende aandacht gaan naar erosiebestrijding en de aanleg van collectoren en van kleinschalige waterzuiveringsinstallaties (KWZI's) in de meer verspreide woonkernen. Het afstroomgebied van de Zuunbeek heeft immers de laagste zuiveringsgraad in het Dijle-Zennebekken. Veel van de noodzakelijke collectoren en rioleringen staan al op een investeringsprogramma, maar raken door allerlei knelpunten niet uitgevoerd.

Een integraal herstelproject voor de Zuunbeek

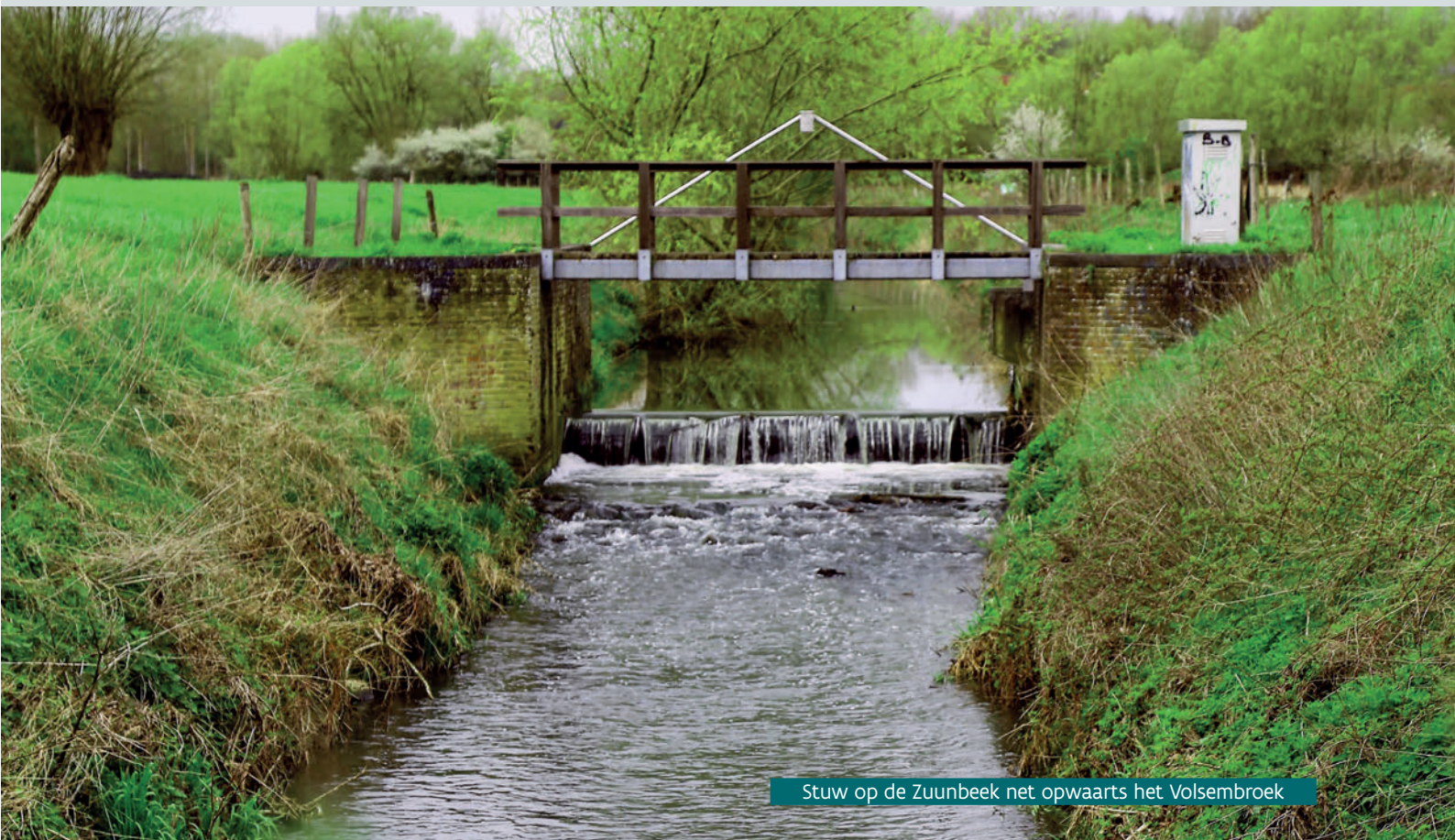
De VMM voorziet in de vallei van de Zuunbeek in Sint-Pieters-Leeuw een beekherstelproject waarbij ze wateroverlast, vismigratieknelpunten en structuurherstel samen aanpakt. Het project start in 2016 en omvat 4 deelprojecten.

Ter hoogte van Volsembroek komt er een bijkomend gecontroleerd overstromingsgebied stroomopwaarts van het bestaande wachtbekken. Door hermeandering wordt de structuurkwaliteit van de Zuunbeek hier hersteld, de vismigratieknelpunten worden opgelost en de verdroging van het gebied wordt aangepakt door een aangepaste herinrichting.

Water van de Gaspeldoornbeek komt in het bestaande wachtbekken van Volsem waardoor het bekken een deel van de berging verliest. In een tweede project zal de VMM de Gaspeldoornbeek rond het wachtbekken leiden om te vermijden dat het wachtbekken zich onnodig vult.

In een derde project wordt ter hoogte van Heidries de bestaande loop van de Zuunbeek gecombineerd met de heraanleg van de historisch meanderende loop. Op die manier wordt ook de vismigratie verzekerd. Een stuwconstructie zal het basisdebiet door de heraangelegde loop leiden en enkel nog piekdebieten doorheen de bestaande loop afleiden.

Hetzelfde principe zal toegepast worden in het laatste deelproject ter hoogte van de Oude Zuun.

Stuw op de Zuunbeek net opwaarts het Volsembroek

BEVAARBARE DIJLE EN SIGMAGEBIEDEN

Het Sigmaplan werd opgesteld na de zware overstromingen van 1976 met als doel de Schelde en haar zijrivieren te beschermen tegen overstromingen. In 2005 werd het Sigmaplan geactualiseerd. Het houdt nu rekening met klimaatverandering en past een integraal waterbeheer toe. Het Sigmaplan levert sindsdien een belangrijke bijdrage aan het halen van de Europese natuurdoelen in Vlaanderen.

Projectgebied Dijlemonding

De Dijlemonding is een echt waterknooppunt: de Dijle, de Zenne, de Nete en het Kanaal Leuven-Dijle komen er samen en er is nog invloed van getijdewerking. Hier legt Waterwegen en Zeekanaal de komende jaren drie gecontroleerde overstromingsgebieden aan: Grote Vijver, Tien Vierendelen en Zennegat. Sommige gebieden krijgen een bijkomende inrichting met gereduceerd getijdengebied. Daarin wordt de natuurlijke werking van een getijdenrivier nagebootst: bij vloed kan hier een beperkte hoeveelheid water het gebied instromen, bij eb stroomt het water terug naar de rivier. Bij extreme hoogwaterstanden op de Dijle en Zenne kunnen deze gebieden ook als gecontroleerd overstromingsgebied ingeschakeld worden. Het gebied biedt prima kansen om de erg zeldzame getijdennatuur met slikken en schorren in ere te herstellen. Ook landbouw, recreatie en erfgoed krijgen een plek.

Projectgebied Bovendijle

Tussen Werchter en Mechelen krijgt de Dijlevallei twee gecontroleerde overstromingsgebieden: Hol-

laken-Hoogdonk en Rijmenam. De nieuwe overstromingsgebieden zullen het Dijlewater bergen bij extreem hoogwater. Een groot deel van de landbouwers kan hier actief blijven. De omstandigheden binnen deze nieuwe overstromingsgebieden, en ook in het overstromingsgebied Pikhaken, zullen de ontwikkeling van 70 hectare wetland mogelijk maken.

Projectgebied Dorent

Het Sigmagebied Dorent ligt in Zemst en Vilvoorde in de vallei van de Zenne en behoort tot de cluster Zenne, Maalbeek en Aabeek. In dit gebied gaat de aandacht volledig naar natuurontwikkeling. Het Agentschap voor Natuur en Bos zal er wetlands creëren in de vorm van soortenrijke graslanden. Ze neemt er ook maatregelen om het leefgebied van de kamsalamander te verbeteren.

U vindt meer info over het Sigmaplan op www.sigmaplan.be.

ZENNE, MAALBEEK EN AABEEK

Voor het gebied van de Zenne in Zemst en Vilvoorde, haar zijbeken de Aabeek en de Tangebeek (Zemst, Grimbergen en Vilvoorde) en de Maalbeek (Wemmel, Meise, Grimbergen) vormen de ontoereikende waterkwaliteit en de zwaar verontreinigde waterbodempluim van de Zenne de voornaamste knelpunten.

Het langdurig ongezuiverd lozen van het afvalwater van de stad Brussel heeft hier sterk aan bijgedragen. Sinds de RWZI Brussel-Noord operationeel is, is de waterkwaliteit van de Zenne er merkbaar op vooruitgegaan. Een verdere uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is noodzakelijk om de waterkwaliteit van de Zenne nog verder te verbeteren. Ook hier is overleg en samenwerking met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest cruciaal.

“ **Langs de Tangebeek in Grimbergen werken de provincie, de gemeente, Aquafin en de erosiecoördinator samen aan de water- en modderoverlast.**

Wateroverlast wordt aangepakt

Langs de Maalbeek en de Tangebeek worden oplossingen gezocht voor de wateroverlast en erosie. Waar mogelijk gebeurt dit in combinatie met ecologische herstelmaatregelen. Zo liet de provincie Vlaams-Brabant voor de vallei van de Tangebeek een oppervlaktewaterkwantiteitsmodellering en een ecologische inventarisatie uitvoeren om geschikte locaties voor waterberging te zoeken in dit sterk verstedelijkt gebied. Het gebied aan de Sint-Annalaan kwam als meest geschikt naar voor.

In een eerste fase (2013-2014) werd de stuw op de beek verplaatst om het bestaande bekken afwaarts van de Sint-Annalaan te optimaliseren en legde Aquafin een

open bufferbekken voor de riolering aan. De tweede fase is gepland voor 2016-2017. Opwaarts van de Sint-Annalaan zal de provincie een dijk aanleggen langs de linkeroever van de Tangebeek. Zo kan de waterloop meer water opvangen en worden de woningen in de Haneveldlaan beter beschermd. De gemeente Grimbergen zal in de tuinen van de woningen een dienstrioleering aanleggen en private afkoppelingswerken uitvoeren. Ondertussen werkt de erosiecoördinator hier samen met de gemeente erosiebestrijdingsmaatregelen uit.

Het landinrichtingsproject Vlaamse Rand en het recent gestarte strategisch project kunnen deze maatregelen een extra duwtje in de rug geven.

DIJLE VAN LEUVEN TOT WERCHTER

De Dijle vormt een belangrijke ader door de stad Leuven. Door allerlei ingrepen was de Dijle op meerdere plaatsen uit het stadsbeeld verdwenen. Verschillende stadsontwikkelingsprojecten, zoals het Klaverpark en de Dijledelta, laten de Dijle opnieuw prominenter aanwezig zijn in het Leuvense stadscentrum. Naast een aangename stadsomgeving zorgt het opnieuw openleggen van de Dijle ook voor een betere structuurkwaliteit en een hogere ecologische waarde van de Dijle, die nu weer als een blauw lint door de stad stroomt. Stroomafwaarts van Leuven zijn er door de verbetering van de structuurkwaliteit kansen om de ecologische kwaliteit te verhogen.

Bij hoogwater worden de nieuw aangelegde Dijle-terrassen in Leuven ook ingeschakeld voor waterberging.

De Dijle opnieuw zichtbaar door Leuven

De VMM en de stad Leuven trachten de Dijle zijn ereplaats in het Leuvense stadscentrum terug te geven. Op verschillende plaatsen wordt de overwelfde Dijle opnieuw opengemaakt.

De Dijle in het Klaverpark is hier een voorbeeld van. Ter hoogte van de vroegere drankenhandel Terclavers is de Dijle opnieuw opengelegd, de oude kademuren

zijn hersteld en er zijn terrassen aangelegd richting de Dijle. Ter hoogte van de Academie, waar de Dijle diep tussen de kaaimuren stroomde, werd het contact met de Dijle hersteld door de aanleg van Dijle-terrassen en een platformpje met uitzicht over de Dijle. Bij hoogwater worden deze terrassen ook ingeschakeld voor waterberging. In de toekomst zal men ook in het Sluispark, waar de werken in 2015 gestart zijn, en op de Hertogensite (start werken voorzien in 2017) opnieuw langs de Dijle kunnen wandelen.

**DIJLE-ZENNE
BEKKEN**

WATEROVERLEG IN HET DIJLE-ZENNE- BEKKEN

Beken en rivieren stromen dwars door administratieve grenzen. De vele functies en aspecten van water overschrijden de bevoegdheden van de verschillende overheden en administraties. In het integraal waterbeleid werken de betrokken beleidsdomeinen en bestuursniveaus samen om watergerelateerde kwesties zoals wateroverlast of slechte waterkwaliteit aan te pakken.

Het overleg tussen alle betrokkenen binnen een bekken heeft een bestuurlijke pijler (bekkenbestuur), een maatschappelijke pijler (bekkenraad) en een ambtelijke pijler (gebiedsgericht en thematisch overleg). Motor van het integraal waterbeleid in een bekken is het bekkensecretariaat.

Bekkenbestuur: elk bekken zijn bestuur

Het bekkenbestuur coördineert het waterbeleid op het niveau van het bekken. Het bekkenbestuur is verantwoordelijk voor het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan en adviseert onder meer de waterbeleidsnota en het Vlaamse deel van het stroomgebiedbeheerplan.

In dit orgaan zetelen vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse beleidsdomeinen en vertegenwoordigers van de lokale besturen (provincies, gemeenten, polders en wateringen). Het bekkenbestuur neemt beslissingen op bestuurlijk vlak.

De gouverneur van Vlaams-Brabant is de voorzitter van het bekkenbestuur van het Dijle-Zennebekken, de bekkencoördinator secretaris.

Bekkenraad: iedereen zijn zeg

De bekkenraad is het adviesorgaan van het bekken waarin de maatschappelijke belangengroepen en sectoren betrokken bij het waterbeleid vertegenwoordigd zijn: landbouw, natuur, bos, milieu en landschap, industrie en handel, ontginning en energie, visserij, toerisme en recreatie, wonen en transport en vervoer.

De bekkenraad staat in voor het overleg met het middenveld op bekkenniveau. De voorzitter van de bekkenraad is de bekkencoördinator.

Gebiedsgericht en thematisch overleg om beter vooruit te gaan

In het gebiedsgericht en thematisch overleg zijn alle waterbeheerders op ambtelijk vlak vertegenwoordigd. Hier worden documenten voor het bekkenbestuur en de bekkenraad voorbereid, knelpunten besproken en eventueel aan het bekkenbestuur overgedragen.

Ruimte voor water én waterlopen met een goede ecologische toestand vormen belangrijke doelstellingen. Deze doelstellingen kunnen slechts op een goede, duurzame manier gerealiseerd worden als de waterlopen op een integrale manier benaderd worden. Via gebiedsgericht overleg brengt het bekkensecretariaat voor elk speerpuntgebied en aandachtsgebied in het bekken alle partners samen in een integraal project. Zo kunnen de verschillende partners samenwerken en zoeken naar oplossingen. Op basis van een gemeenschappelijke visie willen we er de inspanningen bundelen. Zo kunnen we op het terrein zichtbare stappen vooruit zetten om op termijn de goede toestand te halen. Voor het Dijle-Zennebekken is het soms nodig om te overleggen en af te stemmen met de betrokkenen over de gewestgrenzen heen.

Bekkensecretariaat: motor van de bekkenwerking

Het bekkensecretariaat staat in voor de dagelijkse werking binnen het bekken en het voorbereidende werk voor het bekkenbestuur. Het bekkensecretariaat bereidt het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheer-

plan voor en organiseert de bijeenkomsten van het bekkenbestuur en de bekkenraad. Op vraag van het bekkenbestuur organiseert het bekkensecretariaat ook gebiedsgericht en thematisch overleg.

De dagelijkse leiding van het bekkensecretariaat ligt bij de bekkencoördinator. De bekkencoördinator wordt bijgestaan door één of meerdere planningsverantwoordelijke(n). De bekkencoördinatoren en planningsverantwoordelijken behoren tot het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie of het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare werken. Per provincie is er ook een vertegenwoordiger van het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening. Ook de provincies stellen personeel ter beschikking van het bekkensecretariaat.

Grensoverschrijdend wateroverleg

In het Dijle-Zennebekken is grensoverschrijdend overleg belangrijk, omdat er veel grensoverschrijdende waterlopen zijn. Zowel met de Waalse als met de Brusselse collega's wordt op regelmatige basis grensoverschrijdend wateroverleg (GOW) georganiseerd over de Zenne (GOW Zenne) en de Dijle en haar zijlopen (GOW Dijle-Gete). Doel is elkaar informeren en ervaringen uitwisselen over het integraal waterbeheer en de waterbeheerplannen. Ook grensoverschrijdende kansen en knelpunten kunnen hier besproken worden. Voor specifieke grensoverschrijdende waterlopen wordt ook ad hoc overleg georganiseerd, meestal in het kader van integrale projecten.

DIJLE-ZENNE
BEKKEN

MEER INFORMATIE

Op www.dijlezennebekken.be vindt u het bekkenspecifieke deel voor het Dijle-Zennebekken en allerhande bijkomende informatie.

Het **geoloket stroomgebiedbeheerplannen** toont de waterlichamen en de plaatsgebonden acties op kaart. Van elk oppervlaktewaterlichaam en elke actie vindt u een informatiefiche:

- » Een **oppervlaktewaterlichaamfiche** geeft de informatie die over dat oppervlaktewaterlichaam aan Europa gerapporteerd wordt: de karakterisering van het waterlichaam, de doelstellingen en afwijkingen, de druk- en impact analyse, de toestandsbeoordeling en de kwaliteitsnormen voor gevaarlijke stoffen.
- » Een **actiefiche** bevat een korte beschrijving van de actie, geeft aan waar en wanneer de actie zal uitgevoerd worden, op hoeveel de kostprijs geraamd is en of deze middelen al beschikbaar zijn.

Via het **geoloket zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen** ontdekt u in welke zone een woning ligt en welke projecten in de buurt gepland zijn:

- » een zone waar het afvalwater opgevangen wordt in een riool, of waar dit in de nabije toekomst gepland is, en waar de gemeente/rioolbeheerder of het gewest instaat voor de verdere zuivering
- » een zone waar de burger zelf het afvalwater moet zuiveren.

Meer informatie over het integraal waterbeleid in Vlaanderen leest u op www.integraalwaterbeleid.be. U vindt er onder andere de volledige stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2016-2021 en de andere bekkenspecifieke delen.

Bekkensecretariaat Dijle-Zennebekken

p/a Vlaamse Milieumaatschappij
Vlaams Administratief Centrum,
Diestsepoort 6 bus 73
3000 Leuven
Tel. 016 66 53 54
secretariaat_dijlezenne@vmm.be
www.dijlezennebekken.be

D/2016/6871/043

Foto's: VMM, bekkensecretariaat, W&Z, Peter Maris, Desiré Vanautgaerden

v.v.: Philippe D'Hondt, voorzitter CIW